

Той вече се поставя върху вътрешното действие, върху вътрешната драматическа борба. Конфликтите все по-често се решават на психологическа основа. Поддържана от критиката, в зависимост от таланта на писателите тази тенденция се реализира в повече или по-малко художествено убедителни творби.

Без да се обогати с високохудожествени произведения, българската драматургия по време на войните е съществена част от цялостното развитие на литературата ни през периода. От друга страна, тя е важна предпоставка за развитието на драмата през следващите десетилетия.

ДА СЕ ПРИМИРЯВАМЕ ЛИ С НЯКОИ ГРЕШКИ?

НАДЕЖДА АНДРЕЙЧИН

Завърши работата си Българистичният конгрес, събрал повече от 500 чужди и 800 наши специалисти. След научната работа имаше Кирило-Методиевистка вечер по случай 1100 години от идването на Кирило-Методиевите ученици в българската държава и Ботева вечер, по случай 110 години от Ботевата героична смърт. Тези две инициативи внесоха тържествена отмора след строгата научна напрегнатост в 32-те секции. При проведените грандиозни тържества има обаче и „нещнца“, които смущават, дори дразнят и обикновените слушатели като мен.

Още щом се влезе в салона, погледа привлича лозунгът „Тоз който падне в бой за свобода той не умира!“, който е без необходимите две запетая.

В изпълненията на Ботеви творби бяха допуснати грешки. На заседанието при закриването на конгреса чух да се коментира въпросът, може ли артист да събере Ботево стихотворение, когато те са всичко двайсетина. Струва ми се, че такъв рядък факт не е толкова за осъждане, колкото немарливото заучаване и изпълнение от артисти. Когато заучаващият се съмнява в нещо, трябва да поиска помощ или съвет, ако собственият усет не му подсказва точното изпълнение.

Ето само някои грешки: „премяна“ вместо „премена“, за да се римува със „зелена“ (както в следващия куплет „студена“ се римува със „засмена“). В „Речник на съвременния български книжовен език“, издание на БАН, т. II от 1957 г., подвиждаща е статията за *премяна*, където на първо място е даден примерът „И самодивни в бяла премяна/чудни, прекрасни, песни поемнат“. Под ръка ми са издадените „Стихотворения“ на Хр. Ботев (1961), където, за да се избягнат такива грешки, редакторът Иван Бурин е поставил „премена“ и „засмена“, макар правописът да изисква „премяна“ и „засмяна“. Пак в стихотворението „Хаджи Димитър“ бе рецитирано „него жалейт земя и *небѣ*“, вместо „*небо*“ (в петия куплет), а от четвъртия куплет „Грей и ти, слънце, в таз робска земя!...“ бе разделено „Грей и ти, слънце! В таз робска земя ще да загине и тоя юнак...“

При стихотворението „В механата“ бе рецитирано: „С чаши в „ръка“, вместо „ръка“, за да се римува с по-горното „бърка“. Също „безчестї“ вместо „безчѣсти“¹, както изисква ритъмът.

При рецитацията пък на Вазовото стихотворение „Българският език“ на Кирило-Методиевистката вечер от артистката бяха направени почти всички възможни

¹ „Грабете го! Кой ви бърка? (Скоро той не ще да стане!) ний сме всица с чаши в ръка!“, „А тиранинът върлува) и безчѣсти край наш роден“.

грешки „мелодията“¹, създацията², „вдъхновение“, „поколение“ с по пет срички, вместо изискваните тук „мелодията“², „създаньята“³, „вдъхновение“⁴, „поколение“⁴ с по четири срички; „блясък“ с две срички, вместо изискваното тук „бляск“⁵ с една сричка. Правилно бе рецитирано от нея „що слѣтя всичко мило нам и родно“, макар правописът и правоговорът да изискват „слетя“ (Речник на съвременния български книжовен език, т. III, 1959).

Позволен ли са такива грешки като „дребни нещнца“ и може ли да се примиряваме с тях?! Стихотворната реч има особени изисквания и никой няма право да я променя. А имената на Ботев и Вазов не само изискват това, но го и налагат, за да засвидетелствуваме почитта и преклонението си към нашите народни гении! Точното изпълнение на стихотворната реч е задължителна повеля, която навярно се изисква и от кандидат-студентите във ВИТИЗ. Толкова повече тя е не само повеля за артистите рецитатори от всякакъв ранг, но и въпрос на чест и достойнство към попрището, на което те самите са се отдалц.

² „Вслушал ли се е някой до сега/в мелодията на твоите звуци сладки?“

³ „Не си можал да въплътиш във теб/Създаньята на творческата мисъл!“

⁴ „Ох, аз ще зема черния ти срам/И той ще стане мойто вдъхновение“, „И в светли звукове ще те предам/на бъдещето бодро поколение“.

⁵ „Ох, аз ще те обрнша от калта/И в твоя чистий бляск ще те покажа...“